

Sahlinska släktresan till Dalsland

4-6 september 2009

Resekrönika
av Harald och Erland Bohlin

Vi kom från norr och söder,
vi kom från öster och utland
till Håverud fredag den 4 september
framåt kvällen.

Krönikörerna med Erlands dotter fastnade i snålregn vid järnvägsstationen i Mellerud, men den snälle Olle (här skriver vi inte ut efternamnet på Sahlinare), som hade allt annat att tänka på, hämtade oss med bil. Vi kunde alltså träffa många av de andra deltagarna vid pyttipanna och ägg på Hotel Håverud, där ungefär hälften av deltagarna också var inkvarterade. Övriga bodde på Håveruds herrgård och några bodde privat. Sorlet var fyllt av förväntan. Vi släktingar var inte bara ättlingar till Carl Yngve och Maria, utan också en Bäärnhjelm och några Wohlfarthar (inkl. två Walfordar från Princeton; Nordenfeltarna hade tyvärr måst lämna återbud).

Strängt tillsagda att vara på plats vid bussen senast 08.50 på lördagsmorgonen möttes vi under regntunga skyar (eg. var tidspressen bara en förövning inför morgondagen). Som premium fick var och en som klev ombord på bussen i tid ett eget ex av Mauritz IV:s vackra bok "Brukspatronerna Sahlin på Dal". Mauritz IV kunde nästan förvånat konstatera att den gamla släkttraditionen med disciplin fungerat; alla släktmötesdeltagare fick boken som sedan kom till flitig användning i st f bildvisning och PowerPoint. Under resan till Ånimskogs kyrka introducerade Mauritz dem som vilar i den äldre familjegraven där, genom återkommande hänvisning till Christopher Sahlins släkträd på sid 7 i boken ("Slå upp!"). Under båda dagarnas bussresor refererade Mauritz IV på ett livfullt sätt vad han skrivit i boken om anfädernas och -mödrarnas öden och äventyr. Den rekommenderas! Därmed kan vår krönika bli mer kortfattad.

Efter att ha passerat Ånimskogs gård for vi till slussen vid Strömma mellan sjöarna Ärr och Ånimmen, vilken byggts på 1840-talet av bl a Mauritz Reinhold Sahlin (MRS, Mauritz I). Det är ett exempel av många på hur MRS engagerade sig för infrastrukturen kring sina bruk. Vi träffade den 87-årige slussvakten, som visade sig vara väl insatt i bygdens historia men också en dalsländsk variant av Löparnisse. Han pekade bl a på

en bäverhydda på andra sidan vattnet dit en bäver flera år dragit den julgran, som stått utanför slussvaktens bostad. Det unnade han honom. Slussen används mest av seglare.

Bussen for vidare till Gyltungaby och då berättade Olle om Sahlinska kopplingar till denna herrgård via Petter Waern, gift med Sophie Sahlin, och hans syster Stina Hülphers. Stina kallades av Lotten Dahlgren för "släktens krona", en bildad konversatör som fick besök av t ex Geijer och Tegnér. Genom att Maria Nordenfelt var utackorderad till henne kom hon att möta Carl Yngve Sahlin "och så småningom kom vi...".

När vi kom fram till Dalslands Gästgiveri berättade Monica Wohlfarth om samspelet mellan släkterna Wohlfarth och Sahlin och Henriksholm. Det gav mersmak att läsa Monicas bok "En för tiden odelbar släkt"! Gästgiveriets laxtallrik var mycket uppskattad. I bussen efter lunchen sa Mauritz IV, att vi nu var på väg till "resans höjdpunkt", Henriksholm, som han väntat i 20 år på att få besöka

och han tackade Olle för att det nu blivit möjligt. Efter en slirig promenad kom vi ner till den lilla färjan, för dagen prydd med flaggspel, som kunde ta både en bil och oss. Den löpte längs en lina och drevs av en utombordsmotor med 8 hk. Värdfolket på Henriksholm, makarna Berger, skjutsade dem som behövde det de tre kilometerna till herrgården, medan vi andra tog oss fram i småregn. Det var skönt att få dricka kaffe inomhus och därefter vandra runt i den välhållna herrgården. Monica Wohlfarth berättade om de första Wohlfartharnas 15 barn och hur den äldste,

Theodor, skickades iväg, enl. traditionen för att pappan inte ville erkänna faderskapet. Sedan berättade värden om sitt spännande projekt att vårda hela öns (nära 100 hektar) natur och göra den och herrgården till ett exklusivt objekt att hyra under sommarmånaderna. Någon frågade om det blir rabatt om man heter Sahlin. "Nej, då blir det 10 % dyrare." - "Ja, jag heter ändå inte Sahlin." - "DÅ blir det rabatt!" Vi vandrade tillbaka i lätt solsken och njöt av den vackra utsikten över Ånimmen. Väl tillbaka i bussen konstaterade Mauritz IV att utflykten tagit en timme mer än planerat och vi bollade med tiderna för grenmöten och årsmötet. När vi kom tillbaka till akvedukten regnade det så att vi var omgivna av vatten på alla nivåer.

Efter en välbehövlig paus för vila och omklädsel och lätt förvirring kring grenmötena samlades vi till årsmöte för släktföreningen, vars traditionella förlopp läsarna kan följa i protokollet på hemsidan.

Efter årsmötet berättade Jan Sahlin (Enargrenen) om Axel Sahlin, brorson till Carl Yngve. Axel, uppvuxen på Ekholmens gård i Värmland, utbildade sig till bergsingenjör vid en tid då det var svårt att finna arbete i Sverige. Han begav sig då utomlands och grundade tillsammans med en kompanjon en ledande internationell ingenjörsfirma inom stålhantering. Axel bosatte sig i New York och dog som rentier i Monte Carlo 1937. Jans farfar Olof arbetade genom Axels förmedling i Indien för Julian Kennedy, Sahlin & Co och ledde i början av 1920-talet uppförandet av en masugn för Tata i Indien. Jan är själv i stålbranschen och har i samband med affärsbesök hos Tata (nu ett av världens största företag) besökt det hus i Indien där Olof under sin Indientid bodde. – Axels dotterdotter Penny Hartshorne-Batcheler, arkitekt i Philadelphia, dog häromåret och torde ha varit den sista av Axels efterkommande som var svensktalande.

Sedan berättade Olle om utvecklingen av forskningen om den förste Sahlin. Enar skrev på 1930-talet om bergsfogden Anders Sahlin som släktens stamfader och förmodade att denne under 1600-talets senare hälft antagligen kommit vandrande från Sala till Filipstad och därför tagit sig namnet Sa(h)lin. Men redan på 1700-talet angavs att Anders var son till landskamreren Gustaf Salinus. Mauritz III förde på 1960-talet namnet tillbaka till dennes far Balthasar Salinus, som kom från Danzig till Stockholm 1611. Olle hade för några års sedan visat att Balthasar var son till Casparus Salinus, som kom från Breslau till Marienburg. Han har nyligen kommit ett steg vidare bakåt genom att kunna konstatera, att Casparus skrevs in för juridikstudier vid Prags universitet 1574 och därefter först var canonicus i Breslau. Detta har lett Olle vidare och han finner det nu sannolikt, att Casparus var son till Bartholomeus, kyrkoherde i Schlesien under reformationstiden. Den senares bror, domherren i Breslau Vincentius Salinus, förefaller nu vara den förste som upptog släktnamnet (tidigt 1500-tal). Olle lovade att arbeta vidare på detta spår. - Peter påminde om att Balthasar i förläning hade bl a Sundbybergs gård. F.n. ligger Marabouparken delvis på samma mark. Kommunen avser att manifestera traktens historia och Peter uppmanade styrelsen att pröva, om det är möjligt att därvid lyfta fram Balthasar som ägare och att t ex sätta upp en skylt med hans vapen.

Nu var det dags att träda in i den festligtdukade matsalen till en utsökt trerättersmiddag. P.g.a. av yttre omständigheter var den uppgjorda placeringslistan obsolet, men Olle hade i sista stund lyckats upprätta en ny placering och ropade upp oss efter den. Vid varje bord fanns en styrelseledamot som

värd. Under entrérätten, viltpaté med tillbehör, hälsade Olle oss välkomna till bords. Senare vågade den yngre krönikören framföra en dåligt underbyggd hypotes, att Sahlinarna i sig är omusikaliska och att musikaliteten tillkommit genom ingiften. Som exempel sa han att inget av barnen i Enars första kull visat musikalitet, men att av Rigmors ättlingar har många blivit musiker, både amatörer och professionella. Detta som introduktion till att Eva (Enar-Rigmor/Haraldsdotter) på blockflöjt spelade ett 1600-talsstycke, ett tema med variationer, som gick fortare och fortare.

Under bussresan hade Gerhard Lindeskog berättat om en familjetradition. Carl Yngves son Olof, som dog 20-årig, hade när han var c:a ett år, en julafton försvunnit. Slutligen fann man honom under julgranen, där han mumsade på ett rött äpple, som hängde på en för honom lagom höjd. Sedan dess har det varit tradition inom Kristofergrenen att hänga upp "Olofs äpple" långt ner i julgranen. Vi var nog flera som tänker ta upp den traditionen. I anslutning till denna tradition fick alla, liksom vid tidigare släkträffar, en kopia av den barnvisa, som Carl Yngve sjöng

för sina (barn? och) barnbarn samtidigt som han gungade dem på sin fot och gjorde andra rörelser "Himmelshöga böljan / sköljer över skutan...". Harald Bohlin demonstrerade rörelserna med hjälp av en docka och alla lärde sig den enkla melodin - första raden på Imse, vimse spindel fyra gånger! På så sätt förstärktes även den här traditionen. (Svenskt visarkiv har nu fått denna uppteckning, som tidigare inte fanns hos dem. Men två varianter är upptecknade i Svensk-Finland, en barnvisa och en dryckesvisa. Den senare återges i bilaga.)

Varmrätten bestod av en mör bit oxfilé, klyftpotatis, grönsaker och sås. Mycket gott! Rött vin serverades generöst i stora glas.

Olle hyllade Mauritz IV både för hans många insatser för släktgravarna, för arbetet bakom boken och för att han skänkt avkastningen av försäljningen av den till föreningen men även för hans planering och genomförande av denna släktresa. Olle överlämnade till honom en tjock handbok (Flintberg) från slutet av 1700-talet om vad en brukspatron bör veta.

Erland Bohlin uppmanade alla att skriva ner så många rim som möjligt på ordet "slakten". Sedan fick en del redovisa sina bästa rimord. Detta som upptakt till Folke Bohlins nödrim i "Släktvisan" till släktmötet 1954. Den delades ut och framfördes av Harald och Erland med skallrande understöd från en inspelning med Folkes pianoackompanjemang. Det gav anledning till en gemensam skål för absent friends.

Carl-Gösta Bäärnhjelm berättade om sin fars och farfars kontakter med de sista brukspatronerna Sahlin och illustrerade dessa med högläsning ur brev.

Erland inbjöd alla som ville, att komma fram och delta i en improviserad blandad kör och sjunga Uti vår hage i Alfvéns klassiska sättning. Bara en av det tiotal, som ställde upp, heter Sahlin (Rigmorättling). Kan det ses som en bekräftelse på den tidigare nämnda hypotesen?

Under kaffet med kladdkaka tackade Peter som nestor Mauritz och Olle för hela arrangemanget och vi skålade alla för dem.

Göran Wohlfarth tackade på de inbjudna Wohlfahrtarnas vägnar för att de blivit inbjudna att delta i släktmötet och läste några rörande brev om livet på Kristinedal och Henriksholm under 1800-talet.

Så var den glada festen över. Vi påminde varandra om att vi måste passa tiden nästa morgon för att inte missa en utlovad attraktion. Några dröjde sig kvar, men de flesta drog sig tillbaka, trötta efter en intensiv och välfylld dag.

Söndag morgon! Nu gällde det om vi skulle kunna passa tiden och mycket riktigt: bussen kunde avgå 08.57. När vi kom fram till

bron över Håverudsakvedukten visade sig den utlovade attraktionen bestå i att de ansvariga inom Vattenfall övertalats att för en kort stund släppa på vattnet i den normalt torrlagda forsén. Detta dirigeras från Vuollerim (för den fåkunniga: detta ligger i Lappland!) Det var en mäktig syn att se naturkrafterna släppas loss. Så gick bussen till Fröskogs kyrka via den väg som klassats som världskulturarv, man får alltså inte jämma ut den backiga och buktiga gamla vägen.

Vi gick direkt till den yngre familjegraven där Mauritz IV initierat berättade om de tolv som vilar där, främst MRS och Christina Svinhufvud. Det var en högtidsstund att känna traditionen inne i den vackra kyrkan som Christopher d.ä. ”räddat” från att restaureras. Bussen förde oss sedan till Kristinedals herrgård. Vi stod vid grinden och kikade in i den stora trädgården med den vackra herrgården, som varit Carl Yngves och hans syskons paradiset. Helt nära ligger också Stenarsby herrgård, där Mauritz Reinhold bodde (1815-1825), innan han lät bygga Kristinedal.

När Christoffer d.y. sålde Kristinedal lät han bygga den moderna Villan, som var målet för nästa etapp. På vägen dit stannade vi upp i Fengersfors (f.d. Lisefors) och tittade på smedjan, som är det

enda som är kvar från den Sahlinska epoken. Utanför Villan väntade husets nuvarande ägare Annie och Carl Rosenblad, som med entusiasm hälsade oss välkomna. En läcker paj med kantareller och grönsaker serverades samt kaffe med tårta. Carl Rosenblad erinrade om vårt besök för 10 år sedan, som lett till en av de allra roligaste kvällar han varit med om. Vår Cecilia Ryding hade plötsligt blivit dålig och bäddades ner och blev kvar när vi for vidare. På kvällen blev hon piggare och hon och Göran Ryding hade medverkat till att det blev en verklig helkväll. Ändå hoppades han ingen av oss skulle bli

sjuk! ”Släkten är bäst” var hans avslutningshälsning. Sen ställde vi upp oss för det stora släktkortet med Knarrbysjön i fonden. Det ska bli spännande att se hur många som lyckades gömma sina ansikten.

Nu åkte vi baklänges i tiden till (H)vittlanda gård, dit Christopher flyttade 1798. Där beundrade vi flygelbyggnaden med de två 1700-talsdassen (ett för herrskapet och ett för övriga), ömt bevarade i oförändrat skick. Historia mötte samtiden i form av de starka draglinor, som idag produceras på gården och framtiden i form av de två rara barnen Ivarsson, som förundrades över vårt intresse för deras dass.

Efter att vi passerat Tösse kyrka (uppförd på initiativ av MRS), återkom vi till Håverud 17 minuter före planerad tid, vilket är ett tecken på hur genomtänkt och välplanerad hela vår resa på Dal varit. Peter framförde i bussen deltagarnas tacksamhet, som bekräftades med en varm och lång applåd. Olle framförde i sin tur vårt tack till Anna Lindskog för hennes arbete med alla utskicken.

Med lätt vemod tog vi avsked av varandra och vi vill avsluta denna krönika med samma citat från den outtröttlige traditionsbäraren Mauritz III:s krönika från släktresan till Dal 1955 som avslutade krönikan från Dalsresan 1999:

”Släktfärden var slut. Alla drogo till sitt. Må var och en då ha känt och önskat, att släktmedlemmarnas givna livsmotto under många generationer ”Måttfullhet – Trofasthet”, som vi ju också under de just gångna släktdagarna på olika sätt fått se och uppleva, må även så förbliva under nu levande och kommande släktled.”

BILAGA 1

Sahlinska släktmötet på Dal år 2009 – deltagarförteckning

Mauritzgrenen

Lenart Sahlin

Dagmar och Carsten Olsson

Mauritz Sahlin

Christina Nilsson

Mauritz Sahlin och Eva Eriksson

Annika och Malin Sahlin

Olof Sahlin

Margareta Arve

Yngvegrenen

Yngve Sahlin

Yngve och Ivonne Sahlin

Gabriella Sahlin

Carl Sahlin

Ingemar Sahlin

Annika och Peter Grünler

Enargrenen

Sigurd Sahlin

Folke Sahlin

Olle och Marianne Sahlin

Ingrid Sahlin och Weddig
Runquist

Ingegerd Unge

Gunnel Unge

Henrik och Birgit Sahlin

Olof Sahlin

Gösta Sahlin

Jan Sahlin och Agneta Östlund

Björn och Eva Sahlin

Peter Sahlin

Bertil Sahlin

Edith Sahlin-Hansson

Margit Sahlin

Anna Bohlin

Carl-Yngve och Ingrid Bohlin

Christina Bohlin

Signe Lidén

Folke Bohlin

Ingela Bohlin

Harald Bohlin

Erland Bohlin

Katarina Bohlin

Harald Sahlin

Eva Sahlin

Kristofergrenen

Anna Wiking

Anna Lindskog

Eva-Lotta Lindskog och
Torbjörn Rapp

Hans Lindskog

Tora Lindskog

Alma Lindskog

Helena och Klaus Flohr

Karin Lindskog

Gerhard och Lena Lindskog

Kerstin Olsson

Bäärnhjemska släkten

Carl-Gösta Bäärnhjelm

Wohlfahrtska släkten

Göran och Monica Wohlfahrt

Margareta (f Wohlfahrt)
och Lennart Lindmark

Sarah Walford (Wohlfahrt) Hollister

William Duff Hollister

BILAGA 2

”Himmelshöga böljan”, som Carl Yngve Sahlin brukade sjunga.

Himmelshöga böljan
sköljer över skutan.
Timmermannen letar
ett förborgat läck.
Masten vräks i sjön
och skeppet välter utan.
Pumpa, pumpa, pumpa
alla man på däck!

Melodi: Första raden av ”Imse, vimse spindel”, upprepad fyra gånger.

Apropå CYS som farfar citerar vi ur ett tal av Mauritz III vid släktmötet 1959:

Farfar var ju som alla vet en lärd filosof, och f.ö. en vittberömd sådan. Men i hemmet och i familjens krets var han barnens påhittige lekkamrat, ungdomens lärläsare och hjälpare vän och den äldre generationens gamle farfar. Kanske vänskapen med min generation gjorde, att vi kom Farfar mycket nära – han bodde f.ö. i vårt föräldrahem åren 1896-1906. Farfar strödde omkring sig gamla dikter, ramsor, Uppsalaordstäv och diverse sentenser av enkelt och praktiskt slag, men med stark filosofisk bakgrund, och det är några av dessa sentenser – jag låter det vara osagt, om de äro av honom själv eller inte – som jag här tänkte be få dela med mig av. Själv har jag haft kolossal nytta av dem, dels i umgänget med människor, dels vid förhandlingsbordet, kanske främst när utlänningar varit en besvärlig motpart.

- Ingenting sker blott av ett motiv.
- Allting har sin förklaring.
- Då först blir en diskussion rätt intressant då båda parter vet vad de tala om.
- Man skall inte vara så regelbunden att man inte tål livets oregelbundenheter.
- Gör om det, och gör det rätt.
- Gå ur vägen för den som bär något.